

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра теорії і методики початкової освіти

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

КУРСОВА РОБОТА З ПЕДАГОГІКИ/ПСИХОЛОГІЇ

підготовки бакалавра

спеціальності 013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми Початкова освіта

Сyllabus освітнього компонента «Курсова робота з педагогіки/психології» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта, за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

Розробники:

Пріма Р. М., професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти, доктор педагогічних наук

Десятник К. В., доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Вітюк В. В.

Сyllabus освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри

Пріма Р. М.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 Освіта / Педагогіка 013 Початкова освіта Початкова освіта Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів: 90/3		Рік навчання – 3
ІНДЗ: немає		Семестр – 5
		Самостійна робота – 84 год
		Консультації – 6 год
Мова навчання: українська		Форма контролю: залік

II. Інформація про викладачів

ППП **Пріма Раїса Миколаївна**

Науковий ступінь: **доктор педагогічних наук**

Вчене звання: **професор**

Посада: **завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти**

Контактна інформація: 066-700-83-44,

primar@ukr.net, Prima.Raisa@vnu.edu.ua

Дні занять [відповідно до розкладу](#)

ППП **Десятник Катерина Володимирівна**

Науковий ступінь: **кандидат педагогічних наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри теорії і методики початкової освіти**

Контактна інформація: 050-960-82-77, k.desyatnyk@gmail.com,

Desyatnyk.Kateryna@vnu.edu.ua

Дні занять [відповідно до розкладу](#)

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація. Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» курсова робота (проект) є одним із видів індивідуальних завдань. За час навчання у закладі вищої освіти кожен здобувач виконує 2–3 курсові роботи (проекти), які є базовими для відповідної спеціальності (освітньо-професійної програми), їх конкретна кількість визначається освітньо-професійною програмою та навчальним планом. Тематика курсових робіт (проектів) визначається й затверджується кафедрами відповідно до змісту та завдань освітніх компонент. Вона повинна бути актуальною й тісно пов'язаною із розв'язанням практичних фахових завдань.

Здобувачам освіти надається право вільного вибору теми курсової роботи із переліку тем, запропонованого кафедрою. Здобувачі також можуть пропонувати свої теми для написання курсової роботи. Разом із науковим керівником тема може бути уточнена, доповнена. захист курсової роботи (проєкту) проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи (проєкту). Результати захисту курсової роботи (проєкту) оцінюються за шкалою оцінювання, прийнятою в Університеті.

Згідно з освітньо-професійною програмою Початкова освіта та навчальним планом підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта у п'ятому семестрі передбачено виконання здобувачами освіти курсової роботи з педагогіки/психології. На виконання курсової роботи відводиться 3 кредити ECTS/ 90 год, з них 6 год консультацій і 84 год – самостійна робота.

Мета і завдання освітнього компонента. Курсова робота з педагогіки/психології – один із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого характеру, який має на меті не лише поглиблення, узагальнення й закріплення знань здобувачів освіти, а й застосування їх у вирішенні конкретного фахового завдання та вироблення вміння самостійно працювати з навчальною, методичною й науковою літературою, інформаційними джерелами, використовуючи сучасні інформаційні засоби та технології.

Завдання курсової роботи:

- поглиблення знань здобувачів освіти з актуальних проблем педагогіки і психології;
- узагальнення, систематизація, розширення теоретичних знань та практичних умінь студентів;
- формувати вміння аналізувати й критично оцінювати наукові, науково-методичні та інформаційні джерела;
- формування дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти;
- стимулювання здобувачів освіти до самостійного наукового пошуку;
- розвиток уміння аналізувати, систематизувати педагогічний досвід та узагальнювати власні спостереження;
- формування вміння практичної реалізації результатів дослідження проблеми;
- формування й удосконалення навичок академічного письма, викладу своїх думок із використанням загальнонаукової термінології, вимог до оформлення письмових робіт академічного характеру, оформлення бібліографії тощо;
- розвиток наукового мислення, пізнавальної активності, творчих здібностей здобувачів;
- стимулювання самооцінювання виконаної самостійної роботи, зокрема науково-дослідницької.

- усвідомлення соціально-психологічної сутності плагіату як негативного феномену, необхідності самостійної науково-дослідної роботи.

Результати навчання (компетентності).

Відповідно до освітньо-професійної програми Початкова освіта у ході написання курсової роботи з педагогіки/психології у здобувачів вищої освіти необхідно сформулювати такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності, визначені Стандартом вищої освіти

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-14. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби, умови та ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПРН-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

Soft skills: системне, аналітичне та критичне мислення (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі); комунікативні навички (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу); дитиноцетризм у роботі вчителя (сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб); уміння працювати в команді (здатність до роботи в групі, продуктивної співпраці, ведення переговорів); креативність, оригінальність та ініціативність (здатність генерувати ідеї, варіативність мислення, свобода); лідерство (здатність очолити групу, мотивувати, нести відповідальність за колективну діяльність, у т. ч. за невдачі); гнучкість і адаптивність (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, вміння оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах).

IV. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підготовка курсової роботи охоплює такі основні етапи:

- вибір теми та визначення завдань дослідження;
- вивчення літературних джерел, збирання та обробка інформації;
- складання попереднього плану роботи, узгодження його з керівником;
- формування наукового апарату – визначення мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження;
- вибір методів дослідження;
- збір емпіричного матеріалу (проведення спостережень, опитування, тестування);
- підготовка першого розділу роботи;
- перевірка керівником першого розділу роботи;
- внесення змін до плану та змісту роботи (за необхідності);
- підготовка другого розділу роботи;
- перевірка керівником другого розділу роботи;
- внесення змін до плану та змісту роботи (за необхідності);
- оформлення остаточного варіанту роботи відповідно до вимог;
- рецензування, підготовка до захисту;
- захист курсової роботи.

1. Вибір та формулювання теми курсової роботи. Під час написання курсової роботи студент має можливість обрати собі тему курсової роботи з переліку тем, попередньо затверджених на кафедрі. Тема роботи повинна бути актуальною, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку педагогічної науки. Тема курсової роботи має становити інтерес для здобувача освіти і сприяти максимальному використанню здобутих знань і практичного досвіду. Здобувач освіти має право запропонувати керівнику обрану самостійно тему наукового дослідження за умови обґрунтування її актуальності та доцільності. Тематика курсових робіт щорічно оновлюється й

затверджується на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (Додаток А).

Після визначення теми здобувач освіти повинен отримати першу настановну консультацію у керівника курсової роботи. Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний план, джерела, які підлягають вивченню, зміст та методика проведення конкретного дослідження, визначаються терміни виконання етапів роботи.

2. Складання плану, затвердження змісту курсової роботи. План розробки теми розкриває її зміст, засвідчує напрям пошуку вирішення оставлених завдань. Якісно складений план курсової роботи сприяє ґрунтовному і цілеспрямованому вивченню літературних джерел, орієнтує студента при збиранні й обробці фактичного матеріалу, організації та проведенні педагогічного експерименту (фрагментів констатувального експерименту), а також при написанні тексту роботи.

При розробці плану роботи необхідно добре продумати зміст кожного розділу та пункту (підрозділу) – доцільно скласти короткі анотації. Матеріал повинен бути взаємопов'язаний, розміщений у логічній послідовності. При виконанні курсової роботи може виникнути необхідність уточнення плану роботи й змін напряму дослідження. Такі зміни слід погодити з науковим керівником.

Підготовка до складання змісту розпочинається у процесі ознайомлення із основною літературою за темою дослідження. Здобувач освіти, складаючи зміст курсової роботи, студент повинен посвідчити розуміння суті вибраної теми, напрямів її дослідження, постановки і вирішення окремих питань. Погоджений і затверджений науковим керівником зміст є основою для підготовки і написання роботи. Зміст курсової роботи залежить від поставленої мети, завдань і об'єкта дослідження. При розробці плану необхідно проявити самостійність. До погодження плану з науковим керівником студент може розробити декілька його варіантів.

Курсова робота повинна мати вступ, два або більше розділів, висновки та додатки (за необхідності). В кожному розділі потрібно виділити окремі пункти (підрозділи). Назви розділів не мають співпадати з назвою курсової роботи, а назви пунктів (підрозділів) не повинні дублювати назви розділів.

3. Визначення основних завдань науково-дослідницької роботи. Формулювання наукового апарату дослідження (мети, завдання, об'єкта і предмета дослідження). Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, визначено предмет і об'єкт дослідження, настільки вдалими будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу. Правильне визначення мети роботи дасть змогу здобувачу освіти виокремити в ній основний напрямок дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань. Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми. На основі сформульованої мети здобувач має визначити предмет і об'єкт дослідження та основні завдання, які необхідно розв'язати в процесі

виконання курсової роботи. Завдання повинні конкретизувати основну мету роботи; їх визначення пов'язане з назвами основних розділів. Поставленої мети потрібно досягти обов'язково. І це чітко повинно відображатися у висновках.

4. Визначення методів дослідження. Метод дослідження – певний систематизований комплекс прийомів, процедур, які застосовуються дослідником для досягнення поставленої мети. Найбільш продуктивним є комплексне використання методів дослідження, однак у залежності від особливостей теми дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть мати вагомніше значення.

5. Підготовлених матеріалів, представлення їх у розгорнутому вигляді. Матеріал роботи здобувач повинен викладати послідовно, логічно пов'язувати окремі його частини, повністю розкрити тему роботи. Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити своє ставлення до дискусійних питань теми роботи. На основі аналізу емпіричних або звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, висвітлити досягнуті успіхи, зазначити існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливостей подальшого покращення діяльності об'єкта досліджень.

Розробка основної частини дослідження з педагогіки складається з теоретичного та практичного розділів, у яких розкривається зміст теми курсової роботи.

У першій частині (теоретичній) курсової роботи дається аналіз наукової літератури, який може містити історико-педагогічний аспект проблеми, її філософське і психологічне обґрунтування з позицій сьогодення, провідні концепції сучасної педагогічної теорії. На завершення необхідно чітко виділити теоретичні позиції, з яких треба виходити при розробці основних питань теми. На цьому етапі наукового пошуку здійснюється розробка програми теоретичного дослідження (у випадку теоретичної роботи), програми та методики емпіричного (теоретико-дослідницької роботи) дослідження та його проведення. Ця програма відображається в плані дослідження, де вказані послідовність і зміст підрозділів теоретичної частини.

Розробка другої (практичної) частини курсової роботи містить опис педагогічного досвіду роботи з даної проблеми. При цьому використовуються матеріали спостережень, бесід з учителями початкової школи, дітьми, батьками, або публікації в педагогічній періодиці. Особливо цінним є опис власного педагогічного досвіду чи елементів експерименту.

Подальша робота над курсовою роботою передбачає формування загальних висновків та рекомендацій за результатами дослідження. Працюючи над висновками, здобувач освіти повинен чітко мати перед собою завдання дослідження і за ними описувати результати своєї роботи, такими чином доводячи, що під час проведення наукового пошуку досягнуто мету курсового дослідження.

6. Подання курсової роботи науковому керівнику на рецензування. Не пізніше, ніж за два тижні до захисту здобувач подає курсову роботу науковому керівнику, який звертає увагу на володіння здобувачем освіти матеріалом, його зміст, оформлення індекс унікальності курсової роботи та оцінює за 100-бальною системою. Під час рецензування науковий керівник дає їй стислу характеристику, оцінює теоретичний рівень, глибину проведених досліджень, доцільність і обґрунтованість запропонованих рекомендацій, переваги та зауваження. У разі негативної оцінки курсова робота повертається здобувачу, який повинен доопрацювати її з урахуванням зауважень і лише після цього доопрацьований варіант подати науковому керівнику для повторної перевірки. Якщо попередня оцінка позитивна, студент допускається та готується до захисту курсової роботи. Роботу на захист подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису, переплетеною або у папці зі швидкозшивачем.

V. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи є наступною:

1. Титульна сторінка.
2. Зміст роботи (окремою сторінкою).
3. Вступ.
4. Основна частина (поділяється на кілька розділів, переважно складається з теоретичного та практичного розділів).
5. Висновки.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки (за необхідності).

Характеристика структурних частин курсової роботи:

1. Титульна сторінка відображає всі вихідні дані: найменування міністерства, освітнього закладу, факультету та кафедри, де виконувалася робота; повну назву теми курсової роботи (без скорочень, аббревіатури); дані про здобувача освіти; дані про наукового керівника; місто і рік виконання роботи.

2. Зміст роботи подається у вигляді плану, що відображає структуру курсової роботи, нумерацію сторінок вступу, розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Конкретний зміст курсової роботи визначається її темою та проблематикою, яка у ній розглядається, фактичним матеріалом, який є основою дослідження. У кожній курсовій роботі необхідно:

- висвітлити теоретичну складову проблеми, відобразити нове, що з'явилося у науковій літературі і практиці з порушеного питання;
- розкрити основні поняття за тематикою дослідження та розробити можливі механізми їх удосконалення;
- провести аналіз показників об'єкта, який досліджується, для виявлення можливих шляхів підвищення його ефективності;
- розробити й обґрунтувати експериментальну методику (технологію) перевірки ефективності розроблених шляхів удосконалення;

- провести аналіз отриманих результатів та сформулювати методичні рекомендації.

3. Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження, а також подає загальну характеристику курсової роботи в рекомендованій послідовності: актуальність, тема, мета і завдання, об'єкт, предмет, дослідження, методи дослідження, структура роботи.

Обґрунтування актуальності теми дослідження. У цій частині потрібно коротко схарактеризувати актуальність теми дослідження, стан її розробленості у вітчизняній та закордонній освітній науці та практиці, виділити ті аспекти, які потребують детальнішого вивчення й актуалізації.

Тема дослідження – визначення явища, що вивчається й яке охоплює певну галузь наукового знання.

Мета дослідження – це передбачення кінцевого результату науково-дослідницької роботи.

На основі сформульованої мети здобувач вищої освіти визначає основні завдання, які конкретизують мету дослідження.

Завдання дослідження – це те, що необхідно виконати для досягнення мети дослідження (завдання конкретизують мету). Традиційно виділяють 3–4 завдання дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, частина реальної дійсності, що обрана для дослідження.

Предмет дослідження – це частина об'єкта, яка конкретизує, що саме в об'єкті буде безпосередньо та ґрунтовно вивчатись із певною метою.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора курсової роботи.

Методи дослідження. У курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні педагогічних досліджень здебільшого використовуються такі методи:

- теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення;

- емпіричні методи: педагогічне спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; педагогічний експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності, узагальнення педагогічного досвіду.

- статистичні: кількісний та якісний аналіз даних з використанням методів математичної статистики (статистична обробка результатів та їхнє графічне відображення). Ці методи використовують при виконанні випускних кваліфікаційних робіт та при проведенні фундаментальних (дисертаційних) робіт.

База дослідження (за необхідності). Указується найменування закладу загальної середньої освіти, на базі якого проводилася дослідно-експериментальна робота, та кількість учасників.

Структура роботи – це перелік основних структурних елементів роботи із зазначенням загальної кількості сторінок, кількості сторінок основної частини тексту, кількості найменувань у списку використаних джерел. Зразок: Структура й обсяг курсової роботи зумовлені логікою наукового пошуку. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (... найменувань) і ... додатків. Загальний обсяг роботи – ... сторінок, основний текст відображено на ... сторінках.).

Остаточне редагування вступу має здійснюватися після опрацювання остаточного варіанту курсової роботи. Рекомендований обсяг вступу – 3-5 сторінок.

4. Основна частина (орієнтовно 25–35 сторінок). Основна частина курсової роботи складається із розділів та їх пунктів (підрозділів), пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають із нової сторінки. У *першому – теоретичному – розділі* досліджуються методологічні та теоретичні аспекти обраної теми роботи, визначаються форми, методи, способи, інструменти, напрями реалізації. В даному розділі студент подає огляд наукової літератури з теми дослідження, окреслює основні етапи розвитку наукової думки, визначає дискусійні питання, здійснює критичний аналіз різних позицій, у наукових монографіях, періодичних виданнях, законодавчих та нормативних актах, висловлює особистий погляд на розв'язання дискусійних питань. Бажано завершити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень, щодо визначеного об'єкту і предмету дослідження.

Другий – методично-практичний – розділ курсової роботи орієнтовано на висвітлення практичних засад вирішення наукової проблеми. Доцільним є опис психолого-педагогічних методик, що дозволяють діагностувати досліджуване явище або процес. У цьому розділі курсової роботи має бути схарактеризовані шляхи, форми та методи реалізації тих чи тих теоретичних ідей у практичній площині. Відповідно до поставлених завдань обґрунтовують вибір напряму дослідження у конкретній практичній ситуації, розробляють загальну методику впровадження, наводять методи вирішення задач (виховання окремих якостей особистості, формування компетентностей тощо), описують конкретні педагогічні методики, форми роботи, творчі завдання, які спрямовані на вирішення досліджуваної проблеми; проводять експеримент та аналіз отриманих результатів, формулюють короткі методичні рекомендації та резюме. Позитивною рисою курсової роботи визнається опора здобувача вищої освіти на власний досвід, отриманий під час педагогічної практики, у процесі самостійної педагогічної роботи.

5. Після основної частини курсової роботи подаються **висновки**. У цьому структурному елементі курсової роботи у стислому вигляді (обсягом до 3 сторінок) викладають найбільш важливі узагальнення, наукові висновки, практичні рекомендації, до яких дійшов автор у процесі розв'язання обраної

наукової проблеми. Висновки формулюються відповідно до мети і поставлених завдань роботи, базуються на результатах проведеного дослідження. Бажано представляти висновки у вигляді пронумерованого списку.

6. Список використаних джерел є обов'язковим елементом курсової роботи. Найбільш поширеним способом групування бібліографічних описів є розташування за алфавітом. У списку використаних джерел подається перелік монографій, підручників, посібників, статей наукових журналів, довідників, нормативно-правових документів, інтернет-посилань і т. ін., що використовувались під час виконання роботи (не менше 25-30 найменувань), який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел.

7. Додатки. Для більш детального розкриття теми курсової роботи рекомендується використовувати додатки.

Додатки можуть містити:

- анкети, за якими проводилося письмове опитування;
- перелік питань, за якими проводилися бесіда чи інтерв'ю;
- методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи;
- таблиці, схеми, рисунки;
- учнівські роботи;
- конспекти уроків, занять, сценарії виховних заходів відповідно до теми дослідження;

- зразки документів;
- практичні рекомендації;
- наочність до занять, уроків тощо.

Додатки називають у такий спосіб: Додаток А, Додаток Б і т.ін. за алфавітом, за винятком букв Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

VI. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Курсову роботу набирають у текстовому редакторі та видрукують на стороні аркушу білого паперу формату А4 (210 мм x 297 мм). Друкований текст виконується шрифтом – Times New Roman, розмір шрифту основного тексту – 14, для назв розділів – 14. Стиль – нормальний, вирівнювання за шириною сторінки, міжрядковий інтервал – 1,5. Загальний обсяг роботи (без додатків) повинен становити: 30–35 сторінок друкованого тексту. У тексті курсової роботи мають бути чітко виділені абзаци. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 3 см, правий – 1 см, верхній – 2 см, нижній – 2 см.

Заголовки структурних частин роботи **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, ДОДАТКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** друкують великими літерами посередині сторінки.

Крапка в кінці заголовка структурної частини не ставиться. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного

відступу. Крапка в кінці заголовка підрозділів не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Структурні частини (зміст, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) починають з нової сторінки. Новий підрозділ починається на тій сторінці, де закінчено попередній.

Нумерація

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, рисунків, таблиць подається арабськими цифрами, додатків – великими українськими літерами. Такі структурні частини, як висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера у змісті роботи.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається із номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

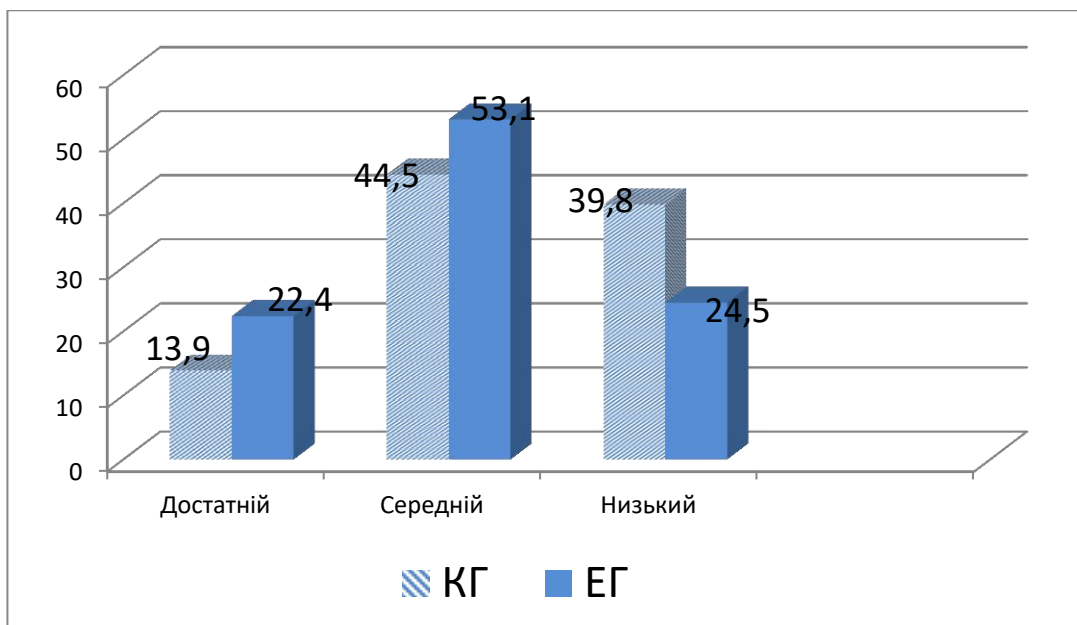
Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. Перша сторінку не нумерують. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Другою сторінкою слід уважати зміст.

Ілюстрації

Ілюструють курсову роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути випадкових ілюстрацій, пов'язаних із другорядними деталями тексту, запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Ілюстрації (фотографії, рисунок, креслення, схеми, діаграми, графіки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом «Рис.» та нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номеру розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. *Наприклад:* Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розмішують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі курсової роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Назви ілюстрацій розмішують після їхніх номерів. *Наприклад* (Рис. 2.1. Динаміка рівнів вихованості толерантності здобувачів початкової освіти). За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Наприклад. Розподіл здобувачів початкової освіти за рівнями вихованості толерантності за когнітивним критерієм відповідно до результатів формуального експерименту подано на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Рівні вихованості толерантності здобувачів початкової освіти КГ і ЕГ (за когнітивним критерієм)

Таблиці

Таблиці в курсовій роботі дають можливість встановити графічну смислову залежність між поняттями, скорочують текст, висвітлюють узагальнені матеріали, спрощують і прискорюють аналіз змісту. Таблиці розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Посилання на таблицю повинно органічно входити в текст, а не виділятися в самостійну фразу, що повторює тематичний заголовок таблиці. Наприклад: «...результати анкетування наведені в таблиці 2. 2» Далі у правому верхньому куті розміщується слово «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається із номеру розділу і порядкового номеру таблиці в межах розділу. Наприклад: Таблиця 2.2 (друга таблиця другого розділу). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і виділяються напівжирним шрифтом. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над іншими частинами пишеться «Продовження таблиці 2.2».

Наприклад. Порівняльні кількісні дані рівнів вихованості толерантності здобувачів початкової освіти контрольних та експериментальних груп відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Рівні вихованості толерантності здобувачів початкової освіти контрольних та експериментальних груп (%)

Рівні	Констатувальний етап		Формувальний етап	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Достатній	11,3 %	11,9 %	21,5 %	14,4 %
Середній	43,3 %	42,5 %	52,9 %	45,7 %
Низький	45,4 %	45,6 %	25,6 %	39,9 %

Загальні правила цитування, посилання на використані джерела

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

В основному тексті курсової роботи обов'язково повинні бути посилання на опрацьовані літературні джерела. Цитати можуть бути двох видів: прямі (дослівний виклад уривка оригінального тексту, який береться в лапки) і непрямі (переказ думок автора своїми словами, який в лапки не береться). У кожному випадку після цитати у квадратних дужках слід вказати джерело: [2, с. 45], де 2 – номер книги у списку літератури, а 45 – номер сторінки у цій книзі. Це може бути посилання на джерело в цілому, наприклад, [6] або на джерело із зазначенням конкретної сторінки, наприклад, [7, с. 35].

Зразок у тексті: У праці «Система цінностей і стратегія виховання» О. Вишневський наголошує на кодексі чеснот особистості і стверджує, що формуючи виховний ідеал, цінності вказують на вектор виховних зусиль, а тому становлення особистості можна визначити як «приєднання до ієрархії вартостей, добровільно обраної, засвоєної й реалізованої шляхом відповідної діяльності» [3, с. 18].

Якщо джерел, на які посилається студент, декілька, то їх записують у квадратних дужках через крапку з комою, наприклад, [3; 7; 12] або [4, с. 12; 9, с. 23; 14, с. 65].

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Рекомендується точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Основне завдання посилання на список використаних джерел:

- аргументувати або проілюструвати власну думку фактажем із наукових праць інших учених;
- доповнити власні міркування інформацією з інших наукових текстів;
- підтвердити чи спростувати чужу думку;
- зіставити та порівняти різні підходи вчених щодо аналізованої проблематики.

Наявність посилань свідчить про обґрунтованість положень запропонованого дослідження та наукову обізнаність автора. Важливо при визначенні термінів посилатися на останні видання, публікації.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел є обов'язковим елементом курсової роботи. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зміг вивчити стан досліджуваної проблеми, як глибоко він володіє

предметом дослідження. Список використаних джерел подається відповідно до прийнятих стандартів мовою оригіналу, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків та перед додатками курсової роботи.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв тощо. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей. Джерела розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

VII. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсової роботи є однією з форм контролю знань, умінь, навичок та інших компетентностей, які визначені програмними результатами навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта.

Завершена курсова робота, зброшурована, підписана здобувачем освіти подається керівнику. Після перегляду та схвалення керівник надає письмовий відгук про роботу. Відгук повинен містити загальну характеристику роботи. У відгуку визначається актуальність теми дослідження, характеризується зміст усіх розділів, підкреслюється практичне значення пропозицій. У ньому відображаються відповідність курсової роботи усім необхідним вимогам, науково-методичний рівень її виконання, повнота розкриття теми й виконання усіх завдань наукового пошуку; ступінь самостійності. Керівник у своєму відгуку надає оцінку курсовій роботі і пропонує допустити її до захисту або не допускати.

У разі недотримання вимог до змісту та оформлення курсова робота повертається.

Захист курсових робіт, які рекомендовані до захисту, здійснюється згідно з графіком освітнього процесу. Курсову роботу студенти захищають перед комісією на відкритому засіданні. Здобувач освіти готує до захисту доповідь та ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, графіків, діаграм, малюнків, фотографій, які відображають результати дослідження, основні висновки, узагальнення та пропозиції, що містяться у курсовій роботі. Необхідну кількість та зміст ілюстрованого матеріалу студент визначає самостійно, але погоджує його з керівником.

Захист курсової роботи розпочинається із доповіді її автора, в якій він (в межах 8-10 хв.) має викласти:

- 1) актуальність теми, мету та завдання проведених досліджень;
- 2) основні теоретичні положення та їх підтвердження в процесі дослідження;
- 3) короткий опис експерименту за темою курсової роботи;
- 4) результати аналізу експериментальної діяльності та короткі методичні рекомендації.

При цьому основний акцент ставиться на зроблених висновках, пропозиціях, важливості застосування пропонованих методичних розвідок щодо вдосконалення тієї чи іншої складової освітнього процесу.

У процесі захисту члени комісії, науковий керівник ставлять запитання з теми дослідження.

Комісія із захисту курсових робіт при оцінюванні досліджень здобувачів освіти враховує відповідність змісту курсової роботи темі, меті і завданням, що визначались у вступі; новизну теми, практичну значущість результатів, якість оформлення роботи. При обговоренні оцінки також враховуються логіка і науковість виступу здобувача освіти на захисті.

Недоліки, які найчастіше зустрічаються у курсових роботах:

- 1) назва роботи не відповідає її плану та змісту;
- 2) назви окремих розділів роботи не відповідають їх змісту;
- 3) часткове розкриття змісту теоретичних питань;
- 4) план дослідження не збалансований: окремі розділи мають забагато підрозділів, а інші – замало або навіть не мають зовсім;
- 5) у роботі виділяються підрозділи, які мають всього 1-2 сторінки тексту;
- 6) відсутність логіки у побудові дослідження: зміст основних розділів не пов'язаний між собою;
- 7) відсутність логічних переходів від одного підрозділу до іншого;
- 8) невміння виокремлювати головне, узагальнювати викладений матеріал;
- 9) порушена послідовність розміщення матеріалів роботи;
- 10) зміст вступу не відповідає встановленим вимогам;
- 11) не відповідають вимогам нумерація та оформлення таблиць;
- 12) відсутні назви таблиць, схем;
- 13) список використаних джерел оформлений не за стандартом;
- 14) відсутність посилань на використані джерела;
- 15) сформульовані висновки не відповідають поставленим завданням.
- 16) використання застарілої, неактуальної на даний момент часу інформації
- 17) наявність граматичних і стилістичних помилок

Результати захисту оцінюються за 100 бальною шкалою, вносяться у відомості та у залікову книжку здобувача освіти. Підсумки захисту курсової роботи оголошуються студентам головою комісії після обговорення оцінок. У випадку незадовільної оцінки курсової роботи за результатами захисту (оцінка виставляється в заліково-екзаменаційну відомість) робота повертається студенту для повторного написання і захисту. Повторне написання і захист здійснюються у терміни, які встановлені для складання академічної заборгованості з дисциплін поточного семестру. Зберігання захищених курсових робіт відбувається відповідно до затвердженого порядку.

VIII. ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота (проект) відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми є складовою частиною залікового кредиту, становить окремий заліковий кредит та оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів.

У процесі підготовки курсової роботи з педагогіки/психології особлива увага звертається на недопущення порушення здобувачами правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності відповідно до норм загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Статуту Волинського національного університету імені Лесі Українки, зокрема. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Відповідно до [Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки](#) для інтерпретації розрахованого значення індексу унікальності тексту для курсової роботи слід керуватись таким критеріями:

75–100 %	високий рівень унікальності (робота допускається до захисту)
55–74 %	середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника; може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку)
40–54 %	низький рівень унікальності (робота потребує особливої уваги з боку наукового керівника; очевидно, є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці);
39 % і нижче	недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки).

Не допускаються, як правило, до захисту курсові роботи з недопустимо низьким індексом унікальності. Роботи студентів з низьким індексом унікальності, як правило, не можуть бути оцінені вище “С”.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання

82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

90-100 балів – курсова робота є самостійною завершеною студентською науковою розвідкою, яка свідчить про високий рівень оволодіння здобувачем вищої освіти програмними знаннями, вміннями, навичками, здатність успішно використовувати методи наукового дослідження. Здобувач вищої освіти самостійно і правильно визначив категоріальний апарат, ретельно опрацював наукову та методичну літературу з проблеми дослідження, вміє логічно і послідовно викладати матеріал, робити висновки, пропозиції, захищати свою позицію. Проведене здобувачем вищої освіти дослідження має достатнє теоретико-методичне обґрунтування, чітку логічну послідовність, певну теоретичну та практичну значущість, характеризується наявністю новизни, творчого підходу до вирішення проблеми. Повністю розкрито тему і мету дослідження, чітко сформульовані результати дослідження, логічні висновки, які розкривають поставлені завдання. Робота відповідає вимогам виконання та технічного оформлення курсової роботи. Доповідь студента на захисті логічна і змістовна, відображає зміст курсової роботи, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні й логічно аргументовані.

75-89 бали – курсова робота є самостійною завершеною студентською науковою розвідкою, яка свідчить про достатній рівень оволодіння здобувачем вищої освіти програмними знаннями, вміннями, навичками, здатність успішно використовувати методи наукового дослідження. Здобувач вищої освіти вміє працювати з науковою та методичною літературою, послідовно викладати матеріал, правильно робить висновки, пропозиції, захищає свою позицію. Тему роботи розкрито, завдання дослідження в цілому виконані, але мають місце незначні помилки при визначенні наукового апарату дослідження, неповна систематизація та аналіз наукової інформації, літературних джерел, незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини дослідження, недостатня обґрунтованість отриманих результатів та висновків.

Робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі несистематичні помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти курсової роботи, відповіді на запитання правильні і стислі.

60-74 бали – курсова робота відображає задовільний рівень оволодіння здобувачем вищої освіти програмними знаннями, вміннями, навичками, сформованість уміння використовувати окремі методи наукового дослідження. Здобувач вищої освіти правильно визначає основні поняття і терміни, намагається послідовно викладати матеріал, робити прості висновки, під час захисту може пояснити сутність педагогічних явищ, що характеризувалися у курсовій роботі, правильно розкриває основний зміст своєї роботи. Однак недостатньо розкрито тему роботи, її зміст не відповідає повною мірою меті, завдання дослідження здобувачем вищої освіти виконані неповністю, здійснено поверхневий аналіз теоретичних засад дослідження, недостатнє теоретико-методичне обґрунтування, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю. У цілому робота має певну структурну цілісність, відповідає основним загальним вимогам.

Має місце неправильне оформлення курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання правильні і повні.

1-59 балів – курсова робота відображає незадовільний рівень оволодіння здобувачем вищої освіти програмними знаннями, вміннями, навичками, незадовільний рівень сформованості вміння використовувати методи наукового дослідження. Завдання дослідження не виконані. Виклад матеріалу є безсистемним, із значними відхиленнями від теми. Здобувач вищої освіти припускає велику кількість логічних помилок, не може здійснити аналіз фактів, зробити висновки. Здобувач вищої освіти утруднюється у визначенні основних понять і термінів, у поясненні сутності об'єкту та предмету дослідження, не може переказати основний зміст своєї курсової роботи.

Тему дослідження не розкрито, мета і зміст роботи погано пов'язані між собою, відсутній аналіз літературних джерел, переважає описовість і реферативність матеріалу, виконання дослідження має випадковий, несистемний характер, висновки не видаються достовірними.

Мають місце суттєві огріхи в оформленні курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана, відповіді на запитання комісії неточні або неповні. Як правило, така курсова робота до захисту не допускається.

Оцінювання якості виконаної курсової роботи здійснюється за такими критеріями:

- актуальність обраної теми та ступінь її розробки;
- чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- повнота охоплення літературних джерел та наявність їх критичного огляду;
- творчий підхід до написання курсової роботи та самостійність викладення матеріалу;
- якість та ґрунтовність наукового, теоретичного та практичного аналізу визначеної проблеми;

- логічність та аргументованість отриманих результатів; дотримання вимог до оформлення структурних частин курсової роботи;
- змістовність та логічність доповіді студента під час захисту про основні результати дослідження; правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті.
- індекс унікальності тексту.

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. *Методологія і організація наукових досліджень*. Київ: Центр учб. л-ри, 2014. 142 с.
2. Григорук П. М., Хрущ М. А. *Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Київ : Кондор, 2017. 205 с.
3. Колесников О. В. *Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доповн.* Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
4. Крохмальний Р., Медведик Ю., Гарбузюк М., Демчук Н. *Основи наукових досліджень*. Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 312 с.
5. *Методичні рекомендації до написання та оформлення курсових робіт*. Покровськ: ВЦ, 2019. 73 с.
6. *Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного оформлення списків літератури відповідно до вимог ДСТУ 8302 : 2015 32 / авт.-упоряд. Р. О. Дзумедзей, І. Я. Стрихар, Н. Г. Мазур*. Івано-Франківськ, 2017. 7 с.
7. Оліяр М. П., Русин Г. А., Червінська І. Б. *Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб.* Івано-Франківськ, 2013. 214 с.
8. *Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського*. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
9. Пріма Р. М., Рославець Р. М., Буднік С. В. *Курсові роботи з методик навчання освітніх галузей у новій українській школі : методичні рекомендації до написання та захисту курсових робіт*. Луцьк, 2022. 56 с.
10. Пріма Р. М. *Сучасна наукова стаття: технологія творчості*. *Науковий вісник*. 2020. 4 (408), С. 99-103.
11. Сардак С. Е. *Основи наукових досліджень : навч. посібник*. Д. : ДГУ, 2018. 103 с.
12. Тоцька О. Л. *Основи наукових досліджень* Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 68 с.
13. Цехмістрова Г. С. *Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., доповн.* Київ: Слово, 2012. 352 с.
14. Ярошук Л. Г. *Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл.* Saarbrücken–Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

Інтернет-ресурси

15. Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ. URL: <https://academiq.org.ua/>
16. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 30.10.2020 р.). URL:

<http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

17. Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (від 29.06.2022 р.). URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022Polozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

18. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки. (від 04.03.2022 р.). URL: http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/polozhennya_antyplagiat.pdf